

Начало>Парични икове>Несъстоятелност/фалит

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [de](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици [en](#) вече са преведени.

Swipe to change

английски**Несъстоятелност/фалит****Германия****Въведение**

Несъстоятелността и производството по несъстоятелност в Германия са уредени от Кодекса за несъстоятелността (*Insolvenzordnung* — „InsO“), в сила от 1 януари 1999 г. Кодексът за несъстоятелността се различава от други процедурни правилници, тъй като съдържа не само процесуални, но и материалноправни разпоредби. Така например разпоредбите, определящи последиците от образуването на производство по несъстоятелност, имат материалноправен характер (членове 80—147 от InsO).

Основната цел, която се преследва с Кодекса за несъстоятелността, е колективно удовлетворяване на кредиторите на длъжника, било чрез осребряване на имуществото му и разпределението на приходите от него или чрез постигане на алтернативни споразумения, установени в план по несъстоятелността, по-специално с оглед на спасяването на предприятието (член 1, първо изречение от InsO). „Колективно удовлетворяване“ (*gemeinschaftliche Befriedigung*) означава, че кредиторите по принцип ще бъдат удовлетворени пропорционално на съответните си претенции. Освен това производството по несъстоятелност има за цел да предостави възможност на добросъвестните длъжници да се освободят от остатъчните задължения (член 1, второ изречение от InsO).

Определящ принцип на производството по несъстоятелност в Германия, освен принципа на равно третиране на кредиторите, е този на автономност на кредиторите (*Gläubigerautonomie*). Кредиторите разполагат с широки права да оформят хода на производството, по-специално във връзка с начина на осребряване на имуществото на длъжника. Също така кредиторите вземат решения относно конкретната форма на производството по несъстоятелност, тъй като в допълнение към „стандартната“ процедура в Кодекса се предвижда възможност обезпечените и обикновените кредитори да упражнят своята автономност, като изготвят план по несъстоятелността, който се отклонява от разпоредбите на Кодекса за несъстоятелността и в който се установяват правилата относно осребряването на масата на несъстоятелността, разпределението на приходите в полза на заинтересованите страни, хода на производството по несъстоятелност и отговорността на длъжника след прекратяването на производството по несъстоятелност. Планът по несъстоятелността е особено важен в случай на оздравяване на предприятието, въпреки че може също така да представлява рамка за неговата ликвидация.

Германското право в областта на производствата по несъстоятелност се характеризира освен това и с принципа на единство. Това означава, че в Закона за оздравяването и ликвидацията (*Gesetz für Sanierung und Liquidation*) не се предвижда отделен вид производство. Както ликвидацията, така и оздравяването могат да бъдат проведени в съответствие със стандартната процедура или с процедурата по изготвяне на план по несъстоятелността.

При всяко оздравяване на предприятието се обръща внимание и на Закона за рамката за оздравяване и реструктуриране на предприятия (*Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen*, известен също като *Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz*, или „StaRUG“), който влезе в сила на 1 януари 2021 г. StaRUG предоставя редица инструменти, предназначени да позволят на дадено предприятие, което е изпаднало в затруднение, но все още не е в състояние на неплатежоспособност или свръхзадължност, да се оздрави въз основа на план за реструктуриране, приет от мнозинството от кредиторите, без да се налага на предприятието да преминава през производство по несъстоятелност в съответствие с InsO. Понастоящем процедурите по StaRUG не са публични, т.е. те не отговарят на изискванията на процедурата по несъстоятелност в съответствие с член 1, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2015/848 относно производството по несъстоятелност. С влизането в сила на по-нататъшни разпоредби на StaRUG провеждането на производството в публичното пространство ще стане възможно, считано от 17 юли 2022 г. С включването на този процедурен вариант в приложението към Регламента на ЕС относно производството по несъстоятелност този закон също ще бъде разглеждан като процедура по несъстоятелност за целите на регламента.

1 Срещу кого може да се образува производство по несъстоятелност?

Производство по несъстоятелност може да бъде образувано във връзка с имуществото на всяко юридическо или физическо лице, дори това лице да не извършва търговска дейност или професионална дейност като самостоятелно заето лице (физическо лице, което не извършва такава дейност, се нарича „потребител“). Производството по несъстоятелност може също така да бъде образувано по отношение на активите на дадено партньорство без правосубектност (например колективно дружество (*offene Handelsgesellschaft*) или командитно дружество (*Kommanditgesellschaft*)) или за отделен фонд, като например имуществото на починало лице. По отношение на юридическите лица, спрямо които се прилага публичното право, се прилага специалната разпоредба в член 12 от Кодекса, в която се посочва, че не може да се образува производство по несъстоятелност по отношение на активите, притежавани от федералното правителство или от федерална провинция (*Land*) (член 12, параграф 1, алинея първа от InsO).

2 Какви са условията за образуване на производство по несъстоятелност?

Производството по несъстоятелност се образува само след подаване на молба, а не служебно. Молбата може да бъде подадена от длъжника или от кредитор. С цел защита на съда и длъжника от преждременни молби или такива, които се подават само с намерение за причиняване на вреда, кредиторът, който подава молбата, трябва да докаже убедително съществуването на основания за обявяване в несъстоятелност, както и действителното наличие на вземане спрямо длъжника.

Когато дружество с ограничена отговорност изпадне в състояние на неплатежоспособност, неговите ръководни органи са длъжни да подадат молба, като в противен случай рискуват да им бъдат наложени санкции. При неизпълнение на това изискване кредиторите имат правото да предявят иск за обезщетение за причинени вреди. Ако изпаднал в криза длъжник действа недобросъвестно, при определени обстоятелства той носи наказателна отговорност (член 283 и сл. от Наказателния кодекс (*Strafgesetzbuch*)).

Основната причина за образуване на производство по несъстоятелност е неплатежоспособността. Неплатежоспособност е налице, ако длъжникът не е в състояние да обслужва задълженията, които са станали изискуеми. По правило наличие на неплатежоспособност се предполага, ако длъжникът е спрял да извършва плащания (член 17, параграф 2 от InsO). Ако длъжникът е юридическо лице или дружество, в което нито един от партньорите не е физическо лице с неограничена отговорност, производство може да бъде образувано и на основание на свръхзадълженост. Свръхзадълженост е налице, ако имуществото на длъжника вече не покрива съществуващите задължения, освен ако с оглед на обстоятелствата е много вероятно предприятието да продължи да съществува през следващите 12 месеца (член 19, параграф 2 от InsO). Ако предвид обстоятелствата по-нататъшното съществуване на предприятието е много вероятно, оценката на стойността на имуществото на длъжника трябва да стъпи на тази основа. Молба може да бъде подадена и от длъжник, който е изправен пред непосредствена опасност от неплатежоспособност (член 18, параграф 1 от InsO). Счита се, че длъжникът е изправен пред непосредствена опасност от неплатежоспособност, ако има вероятност той да не бъде в състояние да обслужи съществуващите си задължения за плащане на датата, на която те ще станат изискуеми (член 18, параграф 2 от InsO). За да се оцени дали даден длъжник е изправен пред непосредствена опасност от неплатежоспособност, като основа обикновено се приема прогнозен хоризонт от 24 месеца. За да бъде открито производство по несъстоятелност, също така е необходимо да се осигури финансирането му. От това следва, че молбата за образуване на производство по несъстоятелност ще бъде отхвърлена, ако съществува вероятност имуществото на длъжника да не е достатъчно, за да покрие свързаните с производството разходи (член 26, параграф 1, първо изречение от InsO).

Ако условията са изпълнени, съдът по несъстоятелността (*Insolvenzgericht*) постановява решение за образуване на производство, което се публикува. Съдът публикува съобщението в интернет (<http://www.insolvenzbekanntmachungen.de/>). В решението за образуване на производството съдът призовава обикновените кредитори да предявят вземанията си пред синдика в рамките на определен срок. Той определя дата за провеждане на събрание, на което кредиторите, въз основа на доклада на синдика, да решат как ще протече производството по несъстоятелност, и насрочва дата за провеждане на заседание за установяване на предявените вземания (член 29, параграф 1 от InsO).

Както вече беше посочено във въведението, в Кодекса за несъстоятелността не се предвиждат отделни видове производства за оздравяване и ликвидация. В допълнение към „стандартната“ процедура Кодексът дава възможност да се пристъпи към изготвяне на план по несъстоятелността като път към ликвидацията или оздравяването на предприятието.

Съдът по несъстоятелността трябва да установи дали условията за образуване на производството са изпълнени, което може да отнеме известно време, и в рамките на процедурата по образуване на производството определя привременни мерки, които изглеждат необходими, за да се избегне евентуална промяна във финансовото състояние на длъжника, която може да ошети кредиторите, докато се чака решението на съда във връзка с молбата (член 21, параграф 1, първо изречение от InsO). На практика съдът определя временен синдик (*vorläufiger Insolvenzverwalter*), който може да бъде класифициран като с ограничени или с широки правомощия. Ако назначеният временен синдик има ограничени правомощия, длъжникът си запазва правото да се разпорежда с имуществото, като конкретните задължения на синдика се определят от съда, без да могат да надхвърлят тези на временен синдик с широки правомощия (член 22, параграф 2, второ изречение от InsO). Съдът може например да постанови, че правото на разпореждане на длъжника може да се упражнява само с одобрението на синдика. За разлика от назначаването на временен синдик с широки правомощия, назначаването на временен синдик с ограничени правомощия не води до прекъсване на висящи съдебни спорове (Федерален съд, решение от 21 юни 1999 г. — IX ZR 70/98 — параграф 4). Временният синдик има широки правомощия, ако съдът наложи обща забрана на длъжника да се разпорежда с имуществото, като правото да управлява и да се разпорежда с имуществото на длъжника се прехвърля на синдика (член 22, параграф 1, първо изречение от InsO).

3 Кои активи се включват в масата на несъстоятелността? Как се третират активите, които са придобити, или които се прехвърлят на длъжника след образуването на производството по несъстоятелност?

Масата на несъстоятелността (*Insolvenzmasse*) включва имуществото, което е било собственост на длъжника към датата на образуване на производството, както и имуществото, което е било придобито по време на производството (т.е. до отмяната или прекратяването на производството). В масата на несъстоятелността не влизат строго лични права на длъжника и несеквестрируеми предмети, доколкото те не подлежат и на индивидуални производства за принудително изпълнение. Доходите от труд например са част от масата на несъстоятелността само доколкото надвишават минималните разходи за издръжка на длъжника. Синдикът може също така да освобождава имущество, което по този начин става част от собственото имущество на длъжника и не подлежи на заповед.

В германското право правото на управление и разпореждане с активите от масата на несъстоятелността по принцип се прехвърля на синдика при откриването на производството (изключение: управление от длъжник, който е във владение на имуществото (*Eigenverwaltung*), член 270 и сл. от InsO), така че например учредяването на обезпечение в полза на кредитори, които предоставят финансиране на длъжник, който е във владение на имуществото, е задължение на синдика. За особено големи сделки, като сключване на договор за заем със значителна тежест върху масата на несъстоятелността, синдикът се нуждае от одобрението на събранията на кредиторите или на избрания комитет на кредиторите (член 160 от InsO). Кредитните и другите видове задължения, поети от синдика, са задължения, които се предявяват към масата на несъстоятелността и имат право на предпочително удовлетворяване от нея, т.е. преди обикновените кредитори. По този начин се гарантира, че след образуването на производството по несъстоятелност субектите, които влизат в договорни отношения с неплатежоспособния длъжник, ще имат готовност да работят с него.

4 Какви правомощия имат съответно длъжникът и синдикът?

Тъй като с откриването на производството по несъстоятелност синдикът по правило поема важна роля (изключение: управление от длъжник, който е във владение на имуществото), на този етап от производството съдът по несъстоятелността по същество има надзорни и процедурни правомощия (вж. членове 58 и 76 от InsO) (в допълнение към специалните правомощия, например в рамките на процедурата по изготвяне на план по несъстоятелността или в случая на управление от длъжник, който е във владение на имуществото). След образуването на производството по несъстоятелност ключовите решения (осребряване, ликвидация, оздравяване и план по несъстоятелността) се вземат от кредиторите. На етапа на образуването на производството обаче съдът има специални правомощия и задачи. Той взема решенията, касаещи образуването, временните мерки за защита и назначаването на синдик. Съдът отговаря също така и за надзора над синдика. Той контролира законосъобразността на неговите действия, но не и тяхната целесъобразност и не може да дава указания. С цел да се ускори производството по несъстоятелност, решенията на съда по несъстоятелността подлежат на обжалване само в случаите, в които Кодексът предвижда възможност за незабавно обжалване (*sofortige Beschwerde*) (вж. член 6, параграф 1 от InsO). Незабавно обжалване се внася в самия съд по несъстоятелността или във висшестоящия регионален съд (*Landgericht*) писмено или устно в деловодството на съда (*Geschäftsstelle*). То не спира изпълнението. Съдът, който разглежда жалбата, или съдът по несъстоятелността обаче може да разпореди временно спиране на изпълнението.

Синдикът е ключовият участник в производството по несъстоятелност. За синдици могат да бъдат назначавани физически, но не и юридически лица (член 56, параграф 1, първо изречение от InsO). Като синдици могат да бъдат назначавани по-специално адвокати, счетоводители или данъчни консултанти. При образуването на производството по несъстоятелност правото да управлява и да се разпорежда с имуществото на

длъжника се прехвърля на синдика (член 80, параграф 1 от InsO). Синдикът трябва да извади от активите, които е констатирал към датата на образуването на производство по несъстоятелност, всички вещи, които не са собственост на длъжника. Той трябва също така да прехвърли към имуществото на длъжника вещите, които са част от неговото имущество по силата на правото в областта за задълженията, но които към датата на образуването на производството по несъстоятелност все още не са включени в неговите активи. Определените по този начин активи на длъжника съставляват масата на несъстоятелността (*Insolvenzmasse*, член 35 от InsO), която синдикът ще осребри и от която ще бъдат удовлетворени кредиторите. Останалите задължения на синдика включват:

изплащане на възнагражденията на работниците и служителите на неплатежоспособния длъжник,

вземане на решение за продължаване или прекратяване на висящи съдебни спорове (член 85 и сл. от InsO) и относно съдбата на договори, които не са изпълнени напълно (член 103 и сл. от InsO),

изготвяне на баланс на активите и пасивите (член 153, параграф 1, първо изречение от InsO),

оспорване на сделки, сключени преди образуването на производството по несъстоятелност, които има вероятност да оцетят обикновените кредитори (член 129 и сл. от InsO).

Синдикът подлежи на надзор от страна на съда по несъстоятелността (член 58, параграф 1 от InsO). Ако има създаден комитет на кредиторите, той подпомага и контролира синдика при изпълнението на неговите задължения (член 69, първо изречение от InsO).

След образуването на производството по несъстоятелност, когато правото да се разпорежда с имуществото на длъжника е било прехвърлено на синдика, последният може по принцип да разполага свободно с цялото имущество от масата на несъстоятелността. Ограничения съществуват за особено големи сделки като продажбата на предприятието или на всички складови наличности. Подобни особено големи сделки изискват одобрението на събранието на кредиторите или на комитета на кредиторите. Нарушаването на изискването за одобрение обаче не засяга третите страни, а само отговорността на синдика. Синдикът също така трябва да изпълни решение на събранието на кредиторите за ликвидация на предприятието или за продължаване на стопанската му дейност (членове 157 и 159 от InsO).

Ако синдикът виновно наруши задълженията си по Кодекса за несъстоятелността, той носи отговорност за нанесени вреди пред всички страни в производството (член 60, параграф 1 от InsO). Член 60, параграф 1 от Кодекса гласи: „Синдикът е отговорен за поправяне на вредите, претърпени от страните в производството, ако той неправомерно нарушава задълженията, възложени му по настоящия Кодекс. Той следва да изпълнява задълженията си с грижата, която се очаква от редовен и добросъвестен синдик по несъстоятелността“.

Синдикът има право на възнаграждение във връзка с изпълнението на своите задължения и на възстановяване на съответните разходи (член 63, параграф 1, първо изречение от InsO). Възнаграждението е уредено в Правилника за възнагражденията във връзка с несъстоятелността (*Insolvenzrechtsvergütungsverordnung* — „InsVV“) и се определя в зависимост от стойността на масата на несъстоятелността към момента на прекратяване на производството по несъстоятелност. Правилникът предвижда степенувани стандартни ставки, които обаче могат да бъдат увеличени в зависимост от мащаба и трудността на задълженията на синдика.

Дори след образуването на производство по несъстоятелност длъжникът, срещу когото обикновените кредитори са предявили своите вземания, остава собственик на подлежащите на осребряване активи (членове 38 и 39 от InsO). По принцип той носи отговорност до размера на цялото си имущество. Правото да управлява и да се разпорежда с имуществото в рамките на производството по несъстоятелност обаче е прехвърлено на синдика. По искане на длъжника съдебното решение за откриване на производството може също да разпорежи управление от длъжник, който е във владение на имуществото, в съответствие с член 270 и сл. от InsO. Длъжникът трябва да приложи към искането си план за управление от длъжник, който е във владение на имуществото, като свързаните с него подробности са уредени в член 270a от InsO. Искането се удовлетворява, ако планът за управление от длъжник, който е във владение на имуществото, е последователен и пълен и не са известни обстоятелства, които предполагат, че по същество планът се основава на неверни факти (член 270b, параграф 1 и член 270f, параграф 1 от InsO). Освен това не може да се прилага нито едно от основанията за прекратяване на временната договореност за управление от длъжник, който е във владение на имуществото, изложени в член 270e (член 270b, параграф 1 от InsO). По принцип и тук важат общите разпоредби на законодателството в областта на несъстоятелността (член 270, параграф 1, второ изречение от InsO). Длъжник, който е във владение на имуществото, обаче си запазва правото да управлява и да се разпорежда с активите, като упражнява това свое право под контрола на надзорник (*Sachverwalter*), назначен от съда (член 270, параграф 1, първо изречение от InsO). Когато длъжникът е във владение на имуществото си, правомощията, които обикновено се възлагат на синдика, са поделени между длъжника и надзорника.

Образуването на производството по несъстоятелност налага на длъжника голям брой задължения за предоставяне на информация и за сътрудничество. В същото време обаче длъжникът има право да участва в производството.

5 При какви условия може да се приложи прихващане?

В член 94 и сл. от InsO се разглежда въпросът дали обикновен кредитор може да направи прихващане от вземане на неплатежоспособен длъжник. Кодексът прави важно разграничение в зависимост от това дали възможността за прихващане вече е съществувала към датата на образуване на производството по несъстоятелност или е възникнала впоследствие. В първия случай прихващането е допустимо по принцип, което означава, че не е необходимо обикновеният кредитор да предявява вземането за присъединяване към графика на задълженията (*Тabelle*), а може да получи удовлетворение, като заяви прихващането пред синдика. Заявлението за прихващане обаче е недействително, ако кредиторът е придобил възможността да направи прихващане от вземане в резултат на унищожяема сделка (член 96, параграф 1, алинея трета от InsO).

Във втория случай, когато възможността за прихващане е възникнала впоследствие, също трябва да се направи разграничение:

Ако към датата на образуване на производството вземането, от което ще се прави прихващането, вече е съществувало, но все още не е било дължимо, не е изпълнявало условията за подобно третиране или е било условно, след образуването на производството прихващането е допустимо веднага след отстраняването на пречката за прихващането.

Ако към момента на образуване на производството вземането още не е било възникнало или ако кредиторът е придобил вземането едва след образуването на производството, прихващането е забранено (член 96, параграф 1, алинеи първа и втора от InsO), като в резултат на това длъжникът може да поиска от кредитора да изпълни своята част от договора в полза на масата на несъстоятелността, докато кредиторът може само да присъедини вземането си към графика на задълженията и ще бъде удовлетворен единствено в съответния пропорционален размер. Ако обаче кредиторът не е придобил вземането от друг кредитор след образуването на производството по несъстоятелност, а го е придобил от свое име след образуването на производството, например като е сключил договор със синдика, той има право на прихващане в качеството си на кредитор с вземане, предявено към самата маса на несъстоятелността.

6 Какво въздействие оказва производството по несъстоятелност върху текущите договори, по които длъжникът е страна?

В германското право действието на производството по несъстоятелност по отношение на текущите договори на длъжника се урежда в член 103 и сл. от InsO. По принцип при образуването на производството по несъстоятелност съществуващите договорни отношения може да се прекратят или да продължат да действат, като синдикът може да избира дали те да се изпълняват или да се прекратят.

Действието на производството по несъстоятелност по отношение на някои сделки се урежда изрично със закон (членове 103—118 от InsO). Например договори за поръчки, работа или услуги, както и пълномощни за извършване на актове във връзка с имущество, което е част от масата на несъстоятелността, се прекратяват при образуването на производството по несъстоятелност, докато сключените от длъжника договори за отдаване под наем на собственост и трудовите договори остават в сила и обвързват масата на несъстоятелността.

Що се отнася до договорите, които не са изпълнени или не са изпълнени напълно от длъжника и от другата страна, по силата на член 103, параграф 1 от InsO синдикът може да избере дали договорът да се изпълни или не. Ако синдикът вземе решение договорът да се изпълни за сметка на масата на несъстоятелността, насрещното вземане на кредитора подлежи на предпочитително удовлетворяване, тъй като то представлява задължение към масата на несъстоятелността по смисъла на член 55, параграф 1, алинея втора от InsO. Ако синдикът вземе решение да прекрати изпълнението, той не може да изисква нищо повече по договора. Кредиторът може да предяви иск за обезщетение за неизпълнение само в качеството на обикновен кредитор, като присъедини вземането си към графика на задълженията (член 103, параграф 2, първо изречение от InsO). Ако синдикът не направи избор, партньорът по договора може да изиска от него да го направи. В този случай синдикът трябва да обяви незабавно дали възнамерява да изиска изпълнение на договора или не. Ако не направи това, той вече не може да настоява за изпълнение на договора. Що се отнася до финансовите услуги и сделките с фиксиран срок, Кодексът не дава на синдика право на избор (член 104 от InsO).

Ако съдбата на договорните отношения не е изрично уредена в членове 103—118 от InsO, действието на договора продължава дори след образуването на производството по несъстоятелност.

Надеждността на клаузите за анулиране в договорите е спорна. Отправна точка в тази връзка е член 119 от InsO, който гласи, че споразумения, с които приложението на член 103 и сл. се изключва или ограничава предварително, са недействителни. В съответствие с тази разпоредба допустими са клаузите за анулиране, които нямат връзка с неплатежоспособността, не са свързани с образуването на производството по несъстоятелност или с подаването на молбата, а например със забавено плащане от страна на длъжника. Клаузите за анулиране, които зависят от неплатежоспособността, обаче са спорни, особено с оглед на решението на Федералния съд (*Bundesgerichtshof*) от 15 ноември 2012 г. (IX ZR 169, 11, BGHZ 195, 348). В това решение Федералният съд е заключил, че клауза за анулиране на договор за енергийни доставки, която още при сключването му е била обвързана с неплатежоспособността, е нищожна. Съдът обаче е постановил, че клаузите за анулиране, обвързани с обявяване в несъстоятелност, не са нищожни сами по себе си: клаузите за анулиране, които съответстват на предвидена по закон възможност за анулиране, са допустими. Така въпросът с клаузите за анулиране, които са обвързани с обявяване в несъстоятелност, не е решен окончателно. Член 104, параграфи 3 и 4 от InsO съдържа специални правила за договорните клаузи за отмяна в областта на финансовите услуги и сделките с фиксиран срок.

Ако между длъжника и кредитора има ефективно споразумение за забрана за прехвърляне на вземане по общия законов ред, то тази договорка е обвързваща и за синдика. При търговските сделки обаче подобна забрана за прехвърляне по принцип е недействителна, защото дори при наличието на договорно споразумение за забрана за прехвърляне, прехвърлянето на парично вземане е действително, ако длъжникът и кредиторът са търговци (член 354a, параграф 1 от Търговския закон (*Handelsgesetzbuch*)).

7 Какво въздействие производството по несъстоятелност оказва върху предявени иски на индивидуални кредитори (с изключение на висящи дела)?

Тъй като производството по несъстоятелност цели справедливо удовлетворяване на всички кредитори, в член 87 от InsO се уточнява, че обикновените кредитори имат право да налагат принудително изпълнение на вземанията си само в съответствие с разпоредбите, уреждащи процедурата по несъстоятелност. Следователно с образуването на производството по несъстоятелност се въвежда забрана за принудително изпълнение, която не позволява на обикновените кредитори да налагат принудително изпълнение на вземанията си от масата на несъстоятелността или от друго имущество на длъжника по време на производството по несъстоятелност (член 89, параграф 1 от InsO). Забраната за принудително изпълнение се налага служебно, което означава, че вече започнало принудително изпълнение се прекратява автоматично, независимо от това дали кредиторът е знаел за образуването на производството и дали длъжникът е подал молба за спиране на изпълнението.

В член 88 от InsO се предвижда, че образуването на производството има обратно действие (*Rückschlagsperre*) по отношение на предишни мерки за принудително изпълнение, като се уточнява, че обезпечения, придобити по силата на мярка за принудително изпълнение през последния месец преди подаването на молбата за образуване на производство по несъстоятелност или след нейното подаване, са недействителни от датата на образуване на производството по несъстоятелност. И в този случай отново е без значение дали кредиторът е знаел, че се планира подаване на молба за образуване на производство по несъстоятелност.

Ако обезпечението е придобито по силата на мярка за принудително изпълнение известно време преди подаването на молбата за образуване на производство по несъстоятелност, то не е недействително съгласно член 88, параграф 1 от InsO, но може да бъде оспорено при определени условия (Федерален съд, решение от 22 януари 2004 г. — IX ZR 39/03).

При образуването на производството по несъстоятелност длъжникът губи способността си да бъде страна по съдебни иски във връзка с масата. Това право се възлага на синдика, който е служебно оправомощен да действа като страна в съдебните производства. Следователно синдикът може от свое име да потвърждава вземания, предявявани към масата на несъстоятелността.

8 Какво въздействие производството по несъстоятелност оказва върху продължаването на висящи дела към момента на образуване на производството по несъстоятелност?

Тъй като при образуването на производство по несъстоятелност длъжникът губи способността си да предприема правни действия, висящите дела, които засягат масата на несъстоятелността, първоначално се спират (член 240, първо изречение от Гражданския процесуален кодекс (*Zivilprozessordnung* — „ZPO“)).

Ако длъжникът е ищец (например по дело, по което длъжникът е вискател или оспорва подлежащо на принудително изпълнение вземане), синдикът може да възобнови производството или да откаже да го направи (член 85, параграф 1, първо изречение от InsO). Ако приеме, разглеждането на делото продължава. Ако откаже, имуществото се вади от масата на несъстоятелността и делото може да бъде възобновено както от длъжника, така и от ответника (член 85, параграф 2 от InsO).

Ако длъжникът е ответник, се прави следното разграничение: ако към датата на образуване на производството по несъстоятелност съществува висящо дело във връзка с вземане, попадащо в обхвата на несъстоятелността, вземането трябва да бъде предявено за присъединяване към графика на задълженията (вж. член 87 от InsO). В случай на оспорване от страна на синдика или на обикновен кредитор определянето на вземането става чрез възобновяване на прекъснатото дело (член 180, параграф 2 от InsO).

От друга страна, ако вземането не попада в обхвата на несъстоятелността, а например представлява иск за изключване или за задължение, произтичащо от масата на несъстоятелността, делото може да бъде възобновено от синдика или от ищеца (член 86 от InsO).

9 Кои са основните характеристики на участието на кредиторите в производството по несъстоятелност?

Както вече беше обяснено във въведението, Кодексът за несъстоятелността предоставя значителна възможност на кредиторите да оказват въздействие върху производството по несъстоятелност. Кредиторите упражняват правата си посредством събранието на кредиторите (*Gläubigerversammlung*, член 74 и сл. от InsO) или комитета на кредиторите (*Gläubigerausschuss*), който евентуално може да бъде назначен от събранието на кредиторите (член 68 и сл. от InsO). Събранието на кредиторите е централният орган, чрез който кредиторите вземат своите решения, докато комитетът на кредиторите е орган, чрез който те упражняват надзор. Събранието на кредиторите се свиква от съда по несъстоятелността (член 74, параграф 1, първо изречение от InsO), който е и негов председател (член 76, параграф 1 от InsO). Всички привилегирани кредитори, всички обикновени кредитори, синдикът, членовете на комитета на кредиторите и длъжникът имат право да присъстват на събранието на кредиторите (член 74, параграф 1, второ изречение от InsO). Решенията на събранието на кредиторите по принцип се приемат с обикновено мнозинство, като мнозинството се определя не от броя на гласовете, а от общия размер на вземанията на гласувалите кредитори (член 76, параграф 2 от InsO). В случай че размерът на дадено предприятие надхвърля определен праг, съдът по несъстоятелността трябва да назначи временен комитет на кредиторите още преди образуването на производството по несъстоятелност (член 22a от InsO). Комитетът участва в назначаването на синдика и играе роля при вземането на решение за управление от длъжник, който е във владение на имуществото (член 56a и член 270b, параграф 3 от InsO).

Значението на събранието на кредиторите намира израз във факта, че то взема решение относно хода на производството, и по-специално относно начина на осребряване на имуществото на длъжника. Допълнителните задължения на събранието на кредиторите включват:

избора на друг синдик (член 57, първо изречение от InsO),
надзора над дейността на синдика (членове 66, 79 и член 197, параграф 1, алинея първа от InsO),
решението за прекратяване или продължаване на дейността на предприятието (член 157 от InsO),
одобряването на някои особено големи сделки, сключени от синдика (член 160, параграф 1 от InsO).

10 По какъв начин синдикът може да използва или да се разпорежда с активи от масата на несъстоятелността?

Що се отнася до правомощията на синдика по отношение на имуществото от масата на несъстоятелността, вж. по-горе отговора на въпроса „Кои са съответните правомощия на длъжника и на синдика?“.

11 Как трябва да се предявят вземанията към масата на несъстоятелността на длъжника и как се третира вземания, които са възникнали след образуването на производството по несъстоятелност?

Кредитори с право на изключване

Кредиторите, които имат право на изключване (*aussonderungsberechtigte Gläubiger*, или „кредитори с право на обособено вземане“), са кредитори, които имат право да искат изключването на даден актив от масата на несъстоятелността по силата на *вещно* или *облигационно* право (член 47, първо изречение от InsO). Кредиторите с право на изключване не са обикновени кредитори и следователно не е нужно да присъединяват вземанията си към графика на задълженията, а могат да налагат принудително изпълнение чрез иск по общия законов ред (член 47, второ изречение от InsO). Искът обаче не е насочен срещу самия длъжник, а срещу синдика, който е страна по силата на служебните си задължения. Право на изключване може да възникне по силата на вещно право върху определен актив (стига собствеността да не е прехвърлена като обезпечение, тъй като това превръща собственика в обезпечен кредитор (член 51, алинея първа от InsO)) или от запазване на правото на собственост, но също и от облигационен иск за връщане (например на наемодател срещу наемател).

Обезпечени кредитори

Обезпечени кредитори (*absonderungsberechtigte Gläubiger*, или „кредитори с право на предпочитателно удовлетворяване“) са кредитори, които имат право на приоритетно удовлетворяване от осребряването на дадено имущество от масата на несъстоятелността. Те не участват в процедурата по установяване на вземанията, а получават преференциално третиране, тъй като имат право да се удовлетворят преди останалите кредитори от по-нисък ред или необезпечените обикновени кредитори от постъпленията от въпросното имущество. Остатъкът от приходите от осребряването се включва в масата на несъстоятелността и може да се ползва за удовлетворяване на останалите кредитори. Право на обезпечение от този вид може да произтича, наред с другото, от запори, залози върху движими вещи или от собственост под формата на обезпечение (членове 49, 50 и 51 от InsO).

Ако получените приходи са недостатъчни за удовлетворяването и ако обезпеченият кредитор има облигационно вземане срещу длъжника, в допълнение към вещното си право, той може да претендира в допълнение към обезпеченото вземане за пропорционално удовлетворяване от масата на несъстоятелността, като предяви облигационното си право, доколкото то не е било удовлетворено, за присъединяване към графика на задълженията (член 52, второ изречение от InsO).

Кредитори с вземания, произтичащи от масата на несъстоятелността

Кредиторите с вземания, произтичащи от масата на несъстоятелността (*Massegläubiger*), не се налага да присъединяват вземанията си, тъй като те са уредени предварително. В съответствие с член 53 от InsO задълженията, произтичащи от масата на несъстоятелността, включват разходите във връзка с производството по несъстоятелността, както и други задължения, поети от синдика след образуването на производството във връзка с работата по администрирането на неплатежоспособността (например вземания във връзка с трудови възнаграждения на работниците и служителите, които все още работят в предприятието, или вземания на адвокат, ангажиран от синдика във връзка с предявени съдебни искове). Причината за предпочитателното удовлетворяване на тези вземания е, че за да изпълни процедурата както трябва, синдикът трябва да може да поема нови ангажименти, по отношение на които да се гарантира цялостно изпълнение. Освен това задължения от неоснователно обогатяване на масата на несъстоятелността, както и някои задължения от временното производство по несъстоятелност са задължения, които са в тежест на масата на несъстоятелността.

Обикновени кредитори

Само обикновените кредитори (*Insolvenzgläubiger*, или „кредитори на несъстоятелността“) участват в процедурата по установяване на вземанията (член 174, параграф 1, първо изречение от InsO). Обикновени кредитори по смисъла на член 38 от InsO са всички индивидуални кредитори с добре обосновани вземания срещу длъжника към датата на образуване на производството по несъстоятелност. Съществуват и подчинени обикновени кредитори (*nachrangige Insolvenzgläubiger*), изброени в член 39, параграф 1 от InsO, които трябва да предявят вземанията си, само ако съдът по несъстоятелността изрично е поискал това (член 174, параграф 3, първо изречение от InsO). Подчинените вземания се уреждат след останалите вземания на обикновените кредитори. Те включват например глоби, както и лихви и санкции за забавени плащания по вземания на обикновени кредитори след образуването на производството по несъстоятелност.

12 Какви са правилата, уреждащи предявяването, установяването и приемането на вземанията?

Вземанията трябва да се предявят в писмена форма пред синдика в срока, определен от съда по несъстоятелността в решението за образуване на производството, като се посочат основанията и размерът на вземането и се приложат копия от документите, доказващи вземането (член 174,

параграф 1, първо и второ изречение и член 174, параграф 2 от InsO). Въпреки това, дори в случай на късно предявяване, вземанията ще бъдат разгледани (член 177 от InsO). На предявяване подлежат всички вземания по несъстоятелността, независимо дали правоотношенията по тях се уреждат от обикновеното гражданско право или от публичното право (например данъчни задължения).

Следните особености се прилагат по отношение на чуждестранни кредитори: Член 55 от Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност (Регламент на ЕС за несъстоятелността) дава възможност на чуждестранните кредитори да предявяват вземанията си с помощта на стандартен формуляр за предявяване на вземания. Вземанията могат да се предявяват на всеки официален език на институциите на ЕС. От кредитора може обаче да се поиска да осигури превод на официалния език на държавата членка, в която е образувано производството, или на друг език, който тази държава е посочила, че може да приеме. По принцип вземанията трябва да бъдат предявявани в срока, предвиден в закона на държавата на образуване на производството. За чуждестранните кредитори този срок е не по-малко от 30 дни след публикуването на съобщението за образуване на производство по несъстоятелност в регистъра по несъстоятелност на държавата на образуване на производството.

Синдикът трябва да включи всяко надлежно предявено вземане в графика на задълженията (*Tablelle*). На този етап съдържанието на вземането не се установява. Установяването на вземанията и определянето на техния размер и поредност се извършва едва по време на съдебното заседание за установяване на вземанията пред съда по несъстоятелността (член 176, първо изречение от InsO). Ако на съдебното заседание за установяване на вземанията вземането не бъде оспорено от синдика или от някой от обикновените кредитори, или ако повдигнатото възражение е било оборено, вземането се счита за прието и кредиторът ще получи своя дял от приходите от осребряването на масата на несъстоятелността. Възражение, повдигнато от страна на длъжника, не засяга определянето на вземането (член 178, параграф 1, второ изречение от InsO), но след прекратяването на производството по несъстоятелност въпросният обикновен кредитор не може да налага принудително изпълнение във връзка с остатъка от вземането си въз основа на присъединяването към графика на задълженията и ще трябва да заведе индивидуален иск срещу длъжника (член 201, параграф 2, първо изречение от InsO).

От друга страна, ако по време на съдебното заседание за установяване на вземанията синдикът или друг обикновен кредитор повдигнат възражение, засегнатият кредитор може да предяви иск за допускане срещу оспорващата страна (член 179, параграф 1 от InsO). Той участва в разпределението на приходите, само ако действителността на вземането му бъде установена в рамките на делото за допускане (член 180 и сл. от InsO). Преди всякакво разпределение на приходите синдикът следва да изготви списък за разпределение на приходите (*Verteilungsverzeichnis*) (член 188 от InsO). Засегнатият кредитор трябва да докаже, че е завел иск за допускане на вземането си в срок от две седмици от публикуването на списъка за разпределение на приходите (член 189, параграф 1 от InsO). Ако не направи това, вземането няма да бъде взето предвид при разпределението на приходите, дори ако междуременно е било прието (член 189, параграф 3 от InsO). Ако обаче той докаже своевременно предявяване на иска, делът във връзка с вземането му не участва в разпределението за времето, необходимо за разглеждането на делото (член 189, параграф 2 от InsO). Ако искът за допускане на вземането в крайна сметка бъде отхвърлен, запазеният дял се разпределя между останалите обикновени кредитори. Ако във връзка с оспореното вземане вече съществува изпълнително основание, искът трябва да бъде подаден не от кредитора, а от лицето, подало възражението (член 179, параграф 2 от InsO). Решението за установяване на вземане или за приемане на възражение има обвързващо действие не само по отношение на страните по делото, но също и по отношение на синдика и всички обикновени кредитори (член 183, параграф 1 от InsO).

Ако обикновен кредитор не е предявил вземането си за присъединяване към графика, той не може да участва в разпределението на приходите от осребряването, нито е в състояние да наложи принудително изпълнение на вземането си по друг начин (член 87 от InsO). Искове за плащане срещу синдика се отхвърлят като недопустими.

13 Какви са правилата, уреждащи разпределението на приходите? Как се образува редът на вземанията и на правата на кредиторите?

Освен ако в плана по несъстоятелността не е предвидено друго, синдикът осребрява имуществото от масата на несъстоятелността с цел преобразуването му в парични средства и разпределянето на тези средства между кредиторите. Синдикът решава по свое усмотрение как да осъществи осребряването, така че да реализира максимално големи приходи. Възможностите включват продажба на предприятието на длъжника или на отделни инсталации като цяло или разделяне на предприятието на части и продажба на активите поотделно.

Преди приходите от осребряването да могат да бъдат разпределяни между обикновените кредитори, е необходимо първо да се удовлетворят вземанията на обезпечените кредитори и кредиторите с вземания, предявени към масата на несъстоятелността. Разпределението на приходите се извършва въз основа на списък за разпределение (член 188 от InsO), който се изготвя от синдика на базата на графика на задълженията (член 175 от InsO). Този списък трябва да съдържа всички вземания в производството по несъстоятелност, които трябва да бъдат взети предвид при разпределението. След това приходите са разпределят между кредиторите пропорционално на размера на техните вземания. Подчинените обикновени кредитори се нарежда след обикновените кредитори. Те се удовлетворяват само след като всички останали обикновени кредитори са били удовлетворени в пълен размер. Тъй като шансовете им за удовлетворяване са ниски, те следва да предявят вземанията си, само ако това бъде поискано от съда по несъстоятелността (член 174, параграф 3 от InsO).

По правило за разпределението не е необходимо да се чака осребряването на масата на несъстоятелността да приключи. Вместо това плащанията по сметките се извършват веднага след като в масата на несъстоятелността са се събрали достатъчно парични средства (член 187, параграф 2, първо изречение от InsO). След като осребряването приключи, се пристъпва към окончателното разпределение (член 196, параграф 1 от InsO). То изисква одобрението на съда по несъстоятелността (член 196, параграф 2 от InsO). Ако вземанията на всички обикновени кредитори (включително на подчинените кредитори) могат да бъдат удовлетворени изцяло (което на практика рядко се случва), синдикът прехвърля евентуалния остатък на длъжника (член 199, първо изречение от InsO).

Ако даден кредитор има право на обезпечено вземане върху някой от активите от масата на несъстоятелността и получените приходи са недостатъчни за удовлетворяване на вземането му в пълен размер, той може да предяви допълнително облигационно вземане за присъединяване към графика, но само до степената, в която обезпеченото му вземане е останало неудовлетворено (друга възможност е да се откаже от правото си на обезпечено вземане и вместо това да предяви облигационно вземане срещу длъжника за присъединяване към графика на пълния размер на вземането) (член 52, второ изречение от InsO).

Ако трето лице удовлетвори вземането на кредитор, който има вещно обезпечение срещу длъжника, третото лице не замества автоматично обезпечения кредитор. В някои случаи обаче суброгацията е предвидена със закон, а също така може да бъде договорена. Това не е особеност на производството по несъстоятелност, а произтича по общия законов ред. Ако кредиторът например има *вещно* обезпечение и получи удовлетворение не от длъжника, а от трето лице, което е гарант на вземането срещу неплатежоспособния длъжник, вземането на кредитора срещу длъжника се прехвърля на гаранта по силата на законоустановена суброгация (член 774, параграф 1, първо изречение от Граждански кодекс (*Bürgerliches Gesetzbuch* — „BGB“)). Що се отнася до акцесорни обезпечения, като например ипотека или залог, Гражданският кодекс изрично предвижда, че те се прехвърлят към гаранта (членове 412 и 401 от BGB). Други неакцесорни обезпечения, като например поземлена тежест, създадена за обезпечаване на иск, не се прехвърлят по силата на закона към гаранта. Кредитор с договорно вземане обаче е длъжен по

аналогия в съответствие с членове 412 и 401 от Гражданския кодекс да прехвърли неакцесорните обезпечения на гаранта, освен ако между страните е договорено друго. След това гарантът заема мястото на кредитора с вещно обезпечение.

14 Какви са условията за и действието на приключването на производството по несъстоятелност (по-специално при сключването на предпазен конкордат)?

Стандартна процедура

След като окончателното разпределение приключи, производството по несъстоятелност трябва да бъде прекратено (член 200, параграф 1 от InsO). Решението за прекратяване се публикува. След приключването на производството по несъстоятелност правото да управлява и да се разпореджда с имуществото от масата на несъстоятелността се връща на длъжника.

След приключването на производството по несъстоятелност обикновените кредитори по принцип могат да наложат принудително изпълнение за остатъка от вземането си срещу длъжника без ограничения, доколкото то е погасено само до размера на пропорционалния дял. По отношение на принудителното изпълнение във връзка с неудовлетворената част на вземането член 201, параграф 2 от InsO предвижда, че обикновените кредитори могат да налагат принудително изпълнение на своите вземания срещу длъжника на основание присъединяването им към графика, така както ако те бяха установени с подлежащо на изпълнение съдебно решение, при условие че вземанията са били установени и не са били оспорени от длъжника на съдебното заседание за установяване на вземанията. От друга страна, от същия член 201, параграф 2 от InsO може да се заключи, че в други случаи кредиторът трябва да предяви съдебен иск, за да наложи принудително изпълнение на вземането си срещу длъжника.

Изключение е предвидено за физическите лица. Те имат възможност да подадат заявление за освобождаване от отговорност за остатъчния дълг (*Restschuldbefreiung*, член 201, параграф 3, член 286 и сл. от InsO). Освобождаването от отговорност за остатъчния дълг може да бъде предоставено след изтичането обикновено на тригодишен период на добро поведение, по време на който длъжникът трябва да прехвърля всички свои подлежащи на заповед доходни на попечител (*Treuhänder*). Освобождаването има обвързващо действие за всички обикновени кредитори, включително кредитори, които не са присъединили своите вземания (член 301, параграф 1 от InsO). Това означава, че обикновените кредитори са окончателно лишени от правото да пристъпят към принудително изпълнение на вземанията си срещу длъжника (изключение: вземанията, посочени в член 302 от InsO, които са изключени от предоставянето на освобождаване от отговорност за остатъчен дълг).

Юридическо лице, което е било обект на производство по несъстоятелност и което вече не притежава никакви активи, се заличава автоматично от търговския регистър и престава да съществува.

Процедура по изготвяне на план по несъстоятелността

Процедурата по изготвяне на план по несъстоятелността дава възможност на обезпечените и обикновените кредитори да вземат решения относно осребряването на масата на несъстоятелността, нейното разпределение между кредиторите, хода на производството и отговорността на длъжника след прекратяването на производството по несъстоятелност. Те правят това, като изготвят план по несъстоятелността чрез дерогация от разпоредбите на Кодекса за несъстоятелността (член 217, параграф 1, първо изречение от InsO). План за оздравяване и план по несъстоятелността не са едно и също нещо. Планът по несъстоятелността играе ключова роля за евентуалното оздравяване на предприятието, но също така той може да бъде основа за ликвидацията му и може например да предлага начини за осребряване на масата на несъстоятелността и нейното разпределение между засегнатите страни чрез дерогация от разпоредбите на Кодекса за несъстоятелността.

В допълнение към възможността за освобождаване от отговорност за остатъчния дълг, планът по несъстоятелността предлага на длъжника важно средство за преодоляване на евентуален блокиращ вот от страна на кредитори, които отказват да сътрудничат. В член 245 от InsO се предвижда, че при определени условия приемането на група с право на глас може да се счита за одобрено, дори ако не са постигнати необходимите мнозинства.

План по несъстоятелността може да бъде предложен от синдика или от длъжника (член 218, параграф 1, първо изречение от InsO). Планът по несъстоятелността съдържа декларативна (*darstellender Teil*) и организационна част (*gestaltender Teil*) (член 219, първо изречение от InsO). Декларативната част описва кои мерки вече са били предприети след откриването на производството по несъстоятелност и кои първа ще се предприемат, за да се установи основата за предвиденото уреждане на правата на заинтересованите страни (член 220, параграф 1 от InsO). В организационната част се определят промените в правното положение на засегнатите страни (член 221, първо изречение от InsO). Съгласно член 217, втори изречение от InsO, ако длъжникът не е физическо лице, членските права и дяловете от капитала на длъжника също могат да бъдат включени в плана по несъстоятелността. Член 225а, параграф 2 от InsO позволява размяна на дълг срещу капитал, при което вземанията на кредиторите се преобразуват в дялове от капитала на длъжника, обект на дружественото право. Особено интересен е механизмът за гласуване, предвиден в член 243 и сл. от InsO. В организационната част на плана по несъстоятелността се определят различните групи с право на глас. Планът по несъстоятелността се приема, само ако е одобрен от мнозинството от гласувалите кредитори във всяка група (мнозинство от броя на кредиторите) и размерът на вземанията на кредиторите, които са го подкрепили, възлиза на повече от половината от общия размер на вземанията на всички гласували кредитори (мнозинство от общия размер на вземанията). При определени условия Кодексът обаче приема, че дадена гласувала група е дала съгласието си, дори да не е достигнато необходимото мнозинство (член 245 от InsO). Посредством „забраната за блокиращ вот“ (*Obstruktionsverbot*) се цели да се попречи на отделни кредитори или акционери да провалят приемането на плана. В съответствие с член 247 от InsO длъжникът също трябва да приеме плана. Неговото възражение обаче не е релевантно, ако е малко вероятно планът да го поставя в по-неблагоприятно положение от това, в което би бил без него, и ако никой кредитор не получава сума, надвишаваща пълния размер на вземането му.

След като планът по несъстоятелността бъде приет от засегнатите страни и одобрен от длъжника, той трябва да бъде потвърден от съда по несъстоятелността. Съдът потвърждава плана по несъстоятелността, ако всички съществени процедурни изисквания са изпълнени и не е подадено заявление от кредитор или акционер, който твърди, че има вероятност той да бъде поставен в по-неблагоприятно положение от плана, отколкото би бил без него (член 251 от InsO). За да се предотврати опасността от отхвърляне на плана в резултат на подобно противопоставяне, организационната част на плана може да предвижда средства, които да бъдат предоставени, в случай че дадена страна докаже, че ще бъде поставена в по-лошо положение (член 251, параграф 3 от InsO).

Решението за одобрение на плана може да бъде оспорено само в ограничена степен (член 253 от InsO).

След изтичане на срока за обжалване на плана по несъстоятелността и стига същият да не предвижда друго, съдът по несъстоятелността прекратява производството по несъстоятелност (член 258, параграф 1 от InsO). Длъжникът възстановява правото си да се разпореджда с имуществото. Правните последици, предвидени в организационната част на плана, имат обвързваща сила за и срещу всички участващи страни, независимо дали те са предявили вземанията си или са се противопоставили на плана по несъстоятелността в качеството си на заинтересовани лица (член 254b от InsO). Това означава, че предвидената в плана по несъстоятелността възможност за отказ от право, спиране или подобни влиза в сила автоматично, без да е необходима нарочна декларация за намерение (член 254а, параграф 1 от InsO). Планът по несъстоятелността принципно не засяга правата на обикновените кредитори срещу трети страни. Ако планът предвижда това, се прилага изключение при

вътрешногрупово обезпечение на трета страна (*gruppeninterne Drittsicherheiten*), което е предоставено на кредитора от предприятие, свързано с длъжника по смисъла на член 15 от Закона за акционерните дружества (AktG) (например дъщерно дружество) (член 217, параграф 2 и член 223а от InsO).

За да се гарантира, че длъжникът изпълнява задълженията, наложени му по силата на плана по несъстоятелността, в плана може да се предвижда, че длъжникът подлежи на наблюдение от страна на синдика. По време на периода на наблюдение синдикът трябва да докладва всяка година на съда и на комитета на кредиторите, в случай че такъв комитет е бил назначен, относно текущото положение и перспективите за изпълнение на плана по несъстоятелността (член 261, параграф 2, първо изречение от InsO).

Независимо дали е разпоредено подобно наблюдение, в член 255 от InsO е предвидена „клауза за възобновяване“ (*Wiederauflebensklause*), гарантираща спазването на плана от страна на длъжника. Ако в съответствие с организационната част на плана по несъстоятелността вземания на обикновен кредитор са били отложени или частично отписани, подобно отлагане или отписване престава да бъде задължително за кредитора, ако длъжникът значително остава в изпълнението на плана по отношение на този кредитор (член 255, параграф 1 от InsO). Това се отнася и за всички обикновени кредитори, ако във фазата на изпълнение на плана срещу активи на длъжника бъдат образувани нови производства по несъстоятелност (член 255, параграф 2 от InsO). Обикновените кредитори с приети вземания, които не са били оспорени от длъжника в рамките на съдебното заседание за удостоверяване на вземанията и които те имат по силата на потвърден и окончателен план по несъстоятелността в допълнение към присъединяването към графика, могат да наложат принудително изпълнение срещу длъжника във връзка с тези вземания по същия начин, както ако разполагаха с влязло в сила решение (член 257, параграф 1, първо изречение от InsO).

Ако планът по несъстоятелността е в основата на оздравяването на предприятието, изпълнението му често изисква вземането на заеми. С цел защита на заемодателите в организационната част на плана по несъстоятелността може да се предвиди таван на заемите (член 264 от InsO). Ако вземането на новия заемодател е под тавана, при евентуално ново производство по несъстоятелност той се нарежда преди обикновените кредитори.

Процедурата по изготвяне на план по несъстоятелността позволява на длъжника да постигне освобождаване от отговорност за остатъчни задължения, независимо от описаната по-горе процедура за освобождаване от отговорност за остатъчни задължения. В Кодекса се посочва, че освен ако в плана по несъстоятелността не е предвидено друго, длъжникът се освобождава от остатъчните си задължения към кредиторите, ако удовлетвори кредиторите си по начина, предвиден в плана по несъстоятелността (член 227, параграф 1 от InsO).

15 Какви са правата на кредиторите след приключване на производството по несъстоятелност?

За подробности относно правата на кредиторите след приключване на производството по несъстоятелност, вж. отговора на въпрос „Какви са условията за и действието на приключването на производството по несъстоятелност (по-специално при сключването на предпазен конкордат)?“

16 Кой поема разходите и съдебните разходи в производството по несъстоятелност?

В съответствие с германското право разходите за производството по несъстоятелност трябва да се заплащат предварително от масата на несъстоятелността и се ползват с предимство пред вземанията на обикновените кредитори като задължения, произтичащи от масата на несъстоятелността (член 53 от InsO). Разходите за производството по несъстоятелност включват съдебните такси във връзка с производството по несъстоятелност и възнаграждението и разходите на временния синдик, на синдика, както и на членовете на комитета на кредиторите (член 54 от InsO).

17 Какви са правилата относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните актове, които са във вреда на кредиторите на несъстоятелността?

С цел предотвратяване на актове в ущърб на кредиторите придобиването на имущество от масата на несъстоятелността след образуването на производството по принцип е нищожно, а придобиването преди образуването на производството на имущество, което би било включено в масата на несъстоятелността след образуването на производството, по принцип е действително, но може да бъде оспорено при определени обстоятелства.

Тъй като при образуването на производство по несъстоятелност правото на длъжника да се разпорежда с имуществото се прехвърля на синдика, всяко разпореждане на длъжника с имущество от масата на несъстоятелността след образуването на производство по несъстоятелност по принцип е абсолютно недействително (основното изключение тук е добросъвестното придобиване на поземлен имот, въпреки че то може да бъде оспорено) (член 81, параграф 1, първо изречение от InsO). Придобиването на права върху даден актив от масата на несъстоятелността също е нищожно, ако длъжникът се е разпоредил с имущество от масата на несъстоятелността преди образуването на производството по несъстоятелност, но резултатът от това разпореждане възниква едва след образуването на производството (член 91, параграф 1 от InsO) (основното изключение е придобиването на поземлен имот, член 91, параграф 2 от InsO). Обезпечителни права, придобити в резултат на изпълнително производство през последния месец, предхождащ молбата за образуване на производство по несъстоятелност или след нейното подаване, също стават нищожни след образуването на производството по несъстоятелност (член 88, параграф 1 от InsO).

Придобиване от масата на несъстоятелността преди образуването на производството, за разлика от придобиване след образуването на производството, по принцип е действително, но може да бъде оспорено при определени условия (член 129 и сл. от InsO). Правото на оспорване на сделки на неплатежоспособен длъжник е от решаващо значение за функционирането на законодателството в областта на несъстоятелността, тъй като то предоставя на синдика достъп до изходящите парични потоци от имуществото на длъжника от времето преди образуването на производството по несъстоятелност. То може да има съществен принос за попълването на масата на несъстоятелността и така да се гарантира, че законодателството в областта на несъстоятелността изпълнява целта си за гарантиране на равно удовлетворяване на кредиторите в зависимост от поредността на техните вземания и за предотвратяване на преференциално третиране на определени кредитори. В случай че синдикът упражни успешно право на оспорване, страната, която се е възползвала от спорната сделка, трябва да върне всичко, което е било отнето от имуществото на неплатежоспособния длъжник по силата на сделката. В случай че не може да направи това в натура, такава страна дължи обезщетение. Съответно синдикът може да предяви иск за принудително изпълнение на правото на възстановяване на собствеността и да се позове на това право срещу евентуални насрещни искове, предявени от даден кредитор. В случай че получателят на ползата по силата на оспорима сделка възстанови полученото имущество, евентуалният насрещен иск, който той би могъл да предяви, се възобновява (член 144 от InsO).

За да подлежи на оспорване, дадена сделка, сключена преди образуването на производство по несъстоятелност, трябва да ощетява обикновените кредитори (член 129 от InsO) и да е изпълнено едно от основанията, предвидени в членове 130—136 от InsO. Всеки правен акт, т.е. всяко действие (включително бездействие, член 129, параграф 2 от InsO), което поражда правни последици, може да бъде оспорено (Федерален съд, решение от 12 февруари 2004 г. — IX ZR 98/03 — параграф 12). Освен ако в Кодекса не е предвидено друго, няма значение дали правният акт е извършен по инициатива на длъжника. Освен това дали действието е от договорно или правно естество също не е решаващ фактор (Федерален съд, решение от 7 май 2013 г. — IX ZR 191/12 — параграф 6).

Основание за оспорване на сделка съществува по-специално при

полза, предоставена безвъзмездно от страна на длъжника, освен ако това не е станало повече от 4 години преди подаване на молбата за образуване на производство по несъстоятелност (член 134 от InsO);

правен акт, извършен от длъжника през последните 10 години преди подаването на молбата за образуване на производство по несъстоятелност и целящ да оцети кредиторите, в случай че другата страна е знаела за намерението на длъжника (член 133 от InsO); срокът е само 4 години, ако актът дава възможност на другата страна да предостави обезпечение или плащане.

правен акт, осъществен умишлено от длъжника в последните 3 месеца преди подаването на молбата за образуване на производство по несъстоятелност, който пряко ощетява обикновените кредитори, ако длъжникът вече е бил неплатежоспособен и ако другата страна е знаела за неплатежоспособността му (член 132, параграф 1, алинея първа от InsO);

правен акт, чрез който на обикновен кредитор умишлено се предоставя обезпечение или удовлетворение, на което той няма право, ако този акт е извършен през последния месец преди подаването на молбата за образуване на производство по несъстоятелност (член 131, параграф 1, алинея първа от InsO);

правен акт, чрез който на обикновен кредитор умишлено се предоставя обезпечение или удовлетворение, на което той няма право, ако този акт е извършен през последните 3 месеца преди подаването на молбата за образуване на производство по несъстоятелност и длъжникът е бил неплатежоспособен към датата на този акт, а другата страна е знаела за това (член 130, параграф 1, алинея първа от InsO).

Във всички тези случаи както длъжникът, така и получаващият ползата кредитор може освен това да понесат наказателна отговорност (членове 283—283d от Наказателния кодекс).

Производства по несъстоятелност срещу потребител

В производствата по несъстоятелност срещу потребители (*Verbraucherinsolvenzverfahren*) се гледат дела на физически лица, които не извършват и не са извършвали стопанска дейност като самостоятелно заети лица, или физически лица, които са извършвали стопанска дейност като самостоятелно заети лица, но чието финансово положение е под контрол и срещу които няма искове във връзка с трудови правоотношения (член 304, параграф 1, първо изречение от InsO). За разлика от стандартното производство по несъстоятелност, акцентът тук не е върху осребряването на имуществото, а върху освобождаването на потребителя от отговорност за задължението.

Процедурата се различава от стандартната, преди всичко когато молбата се подава от самия длъжник или заедно с други лица. В този случай решението за образуване на производството по несъстоятелност се предшества от извънсъдебна фаза, насочена към постигане на споразумение с кредиторите по отношение на уреждане на задължението въз основа на план (член 305, параграф 1, алинея първа от InsO). Ако опитът за постигане на извънсъдебно споразумение е неуспешен, длъжникът може да подаде молба за образуване на производство по несъстоятелност. Следва етап, по време на който образуването на производството се спира и съдът по несъстоятелността предоставя възможност на кредиторите да се споразумеят с длъжника относно плана за уреждане на задълженията (*Schuldenbereinigungsplan*). Ако планът за уреждане на задълженията се осъществи, вземанията на кредиторите се уреждат само въз основа на този план, който има изпълнителната сила на споразумение, постигнато в рамките на съдебно производство (*Prozessvergleich*) (член 308, параграф 1, второ изречение от InsO). Молбата за образуване на производство по несъстоятелност и молбата за освобождаване от отговорност за остатъчния дълг се считат за оттеглени (член 308, параграф 2 от InsO). Ако не бъде договорен план за уреждане на задълженията, откриването на производството по несъстоятелност се възобновява.

Последна актуализация: 24/03/2022

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.